

F. J., a világrend

Krúdy Gyula tárcái

■ M. G.

„Bolond mindenki, aki túlélte Ferenc Józsefet”, fakad ki Pista úr, az ízig-vérig Krúdy-hős a Bécs városához címzett sörházban, hisz azóta felborult minden rend a világban: „nincs már igazi sercli”, s a szertartásos déli sörcsapolásnak sincs több kozmikus jelentősége. Ha *Krúdy Gyula Ferenc Józsefről* és a Monarchiának titulált mesebeli császárságról álmodik regényeket, novellákat, tárcákat, ennek a kinyilatkoztatásnak a változatait, bizonyítékait, múltidéző dallamait kottázza. És alig álmodik másról. Ám ha nem őket idézi, odaátrol itt ragadt, kopottas, ferencjós-kás kabátú-pofaszakállú bérkocsisai, öreg pincérei, krákolgó huszártisztjei s főképp Szindbád, a számkivetett időutazó emlékeztetnek mélabúsan a korszak széles, mégis otthonos, középkorias, ugyanakkor biedermeieresen polgári világára. S arisztokratikus, egyszersmind hivatalnokmód lelkiismeretes uralkodójára.

Alig telik el egy-két évtized a császár halála óta, de mintha fél évezredes időtávlatokba révedne a Ferenc József-tárcák zsurnalisztája: nincs drámaibb a közelmúlt elérhetetlen intimitásánál. Vége a világnak, amelyben, mint *Halász Gábor* írja, mindenki az udvar ígézetében élt, a lojalis éppen úgy, mint a rebellis, s ahol a dinasztia házasságait a polgárosszonyok kívülről fújták. Amikor Pest még vérmes kisváros volt, s ha a király végigkocsizott utcáin, a nyomában kivirágzott a fejedelmi élet: a nyugalom, a gondos rend, a kispolgári bőség és az otthonosságtudat. Leáldozott a kardcsörtető katonatisztek gáláns lovagvilága, befellegzett a különös és bohém magyar gavalléroknak, az Esterházy Miklósoknak és a Szemeréknek, ahogy vége lett a gumírozatlan kerekű fiákerek és a „bécsi csonthús” kultuszának is. Birodalmi pletykák, a császár köré szövődött, tisztelegve tiszteletlen, tömjénillatú legendák, aprólékos gonddal vázolt történelmi tablók, ironikus város történeti kitekintések, riportok, zsánerképek illeszkednek egyetlen nagy Ferenc József-i anekdota-gyűjteményre, a császár személyiségének krúdysan teljes és értelmes képévé a K. u. K. Kiadó okosan szerkesztett publicisztikaválogatásában. A nagy király alakja így lesz Krúdy aranyporos újságcikkeiben a Monarchia lelkévé és történelmi értelmévé, s temetése az oly idilli régiség gyászszertartásává. Szindbád majd minden fogadóban, patikusnék szoknyaráncaiban, feketedő medalionokban ezt az időt, a boldogult úrfikort, az atyai világrend emlékképeit kergeti – persze hiába. Szerencsétlen és bolond hát minden túlélő.

(*Krúdy Gyula: Ferenc József rendet csinál. K. u. K. Kiadó, Budapest, 2000. Ára: 1400 forint*)

